

COVİT-19 NEDENİ İLE RAMAZAN BAYRAMINDA UYGULANAN TAM KAPANMAMININ ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜR AKTARIMINA YANSIMALARININ İNCELENMESİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Yalman, E. (2021). Covit-19 Nedeni ile Ramazan Bayramında Uygulanan Tam Kapanmanın Öğrencilerin Kültür Aktarımına Yansımalarının İncelenmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(1), 37-54.

Geliş Tarihi: 25.06.2021

Kabul Tarihi: 30.06.2021

Emine YALMAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü
20010220001@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0003-3337-0449

ÖZET

Bayramlar toplumların kültür aktarımıyla geçmişten günümüze taşıdıkları ve yaşattıkları toplumun birlik ve beraberliğini sağlayan önemli unsurlardandır. Bayramların yaşatılması ve sürekliliği toplumların birlikte yaşaması ve kültürün devamlı içinde önemlidir. Zaman içerisinde kültürü oluşturan diğer unsurlarda olduğu gibi bayramlarında kültürel aktarımını etkileyen durumlar yaşanabilmektedir. Covid-19 nedeniyle uygulanan tam kapanma döneminde geçirilen kurban bayramı kültür aktarımına etki edebilecek durumlara örnek oluşturmaktadır. Bu sebepte araştırmanın amacı Covid-19 nedeni ile ramazan bayramında uygulanan tam kapanmanın bayram geleneklerindeki kültür aktarımına nasıl yansıdığını ortaya koymaktır.

Çalışmadan nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji desene kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Kırşehir merkezde 3 farklı devlet okulunda 6. sınıfta eğitim gören 12 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubu maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak seçilmiştir. Katılımcıların sosyo-ekonomik açıdan farklı ailelerden gelen öğrencilerden seçilmesine özen gösterilmiştir. Veriler online görüşmelerle toplanmıştır. Görüşmelerde araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin tam kapanma sürecinde geçirdikleri ramazan bayramında bir önceki bayramda yaptıkları bayram geleneklerinden uzak kaldıkları görülmüştür. Tam kapanmanın ramazan bayramındaki geleneklerin kültürel aktarımını olumsuz etkilediği ortaya konmuştur. Öğrencilerin tam kapanma sonrasındaki bayramlarda geleneklerin yaşatılacağına dair olumlu düşünceler taşıdıkları görülmüştür. Bu görüşler doğrultusunda tam kapanmanın bayram geleneklerinin kültürel aktarımına olumsuz etkisinin geçici olduğu yargısına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ramazan bayramı, Covit-19, Tam kapanma, Kültür aktarımı.

INVESTIGATION OF THE REFLECTIONS OF THE FULL CLOSING IMPLEMENTED IN THE RAMADAN FEAST DUE TO COVID-19 ON THE CULTURAL TRANSFER OF THE STUDENT

Abstract

Holidays are one of the important elements that ensure the unity and solidarity of the society that societies carry from the past to the present through the transfer of culture. The survival and continuity of the holidays are important for the coexistence of societies and for the continuity of culture. As with other elements that make up the culture over time, there may be situations that affect the cultural transfer during the holidays. The feast of sacrifice, which was spent during the full closure period due to Covid-19, is an example of situations that can affect cultural transfer. For this reason, the aim of the research is to reveal how the full closure applied during the Ramadan Feast due to Covid-19 is reflected in the cultural transfer in the holiday traditions.

Qualitative research designs were used from the study to the phenomenology design. The study group of the research consists of 12 students studying in 6th grade in 3 different public schools in the center of Kırşehir. The study group was selected using maximum diversity sampling. Care was taken to select the participants from students from socio-economically different families. Data were collected through online interviews. A semi-structured interview form prepared by the researcher was used in the interviews. Content analysis was performed on the obtained data.

In line with the data obtained in the study, it was observed that the students stayed away from the holiday traditions they had done in the previous holiday during the Ramadan Feast they spent in the full closing period. It has been revealed that full closure negatively affects the cultural transfer of the traditions of the Ramadan holiday. It has been observed that the students have positive thoughts that the traditions will be kept alive during the holidays after the full closure. In line with these views, it has been concluded that the negative effect of the closure on the cultural transfer of holiday traditions is temporary.

Keywords: Eid al-Fitr, Covid-19, Full closure, Cultural transfer.

1.Giriş

Dünyada İnsanlar farklı kültürel özellikleri sahip olarak yaşamaktadırlar. Kültürlerin farklılaşması coğrafi ekonomik siyasi gibi birçok etkeni bağlı olarak değişebilmektedir. Buna karşılık kültür unsurunu oluşturan bazı temel kavramlar ortaktır. Girgin (2017) Kültürün temel kavramlarının bir topluma özgü ortak değerler ve ortak bir tarihsel ve toplumsal süreç olarak ifade etmiştir. Bu ifadelerden de yola çıkarak kültürü “tarihsel ve toplumsal bir süreçte ortaya konmuş, bir topluma bir ulusa veya uygarlığı diğer toplumlardan farklı özellikler kazandıran değerler bütünü” olarak tanımlamıştır.

Gunnestad’a (2006) göre kültür geçmişte kazanılmış bugün de yaşatılabilen ve geleceği aktarılabilen yaşayan bir olgudur. Bu sebeple kültür kalıcı olan ve korunan, geliştirilen ve korunan, geride bırakılmış ve vazgeçilmemiş olarak 3 farklı yaklaşımla ele alınabilmektedir. Bu yaklaşımlara bakıldığında kültürün yaşayabilmesi için gelecek nesillere aktarılmasının ortak yaklaşım olduğu görülmektedir. Kültür aktarımı (kültürel aktarım) İçinde yaşanan kültüre ilişkin bilgi, değer ve kuralların, kültürel öğrenme yoluyla izleyen kuşağa geçmesi sürecidir (nedir.org.2021). Kültürün kalıcılığı ve gelecek nesillere aktarılmasının sağlanması için kültür aktarımı gereklidir. Kültürde bugün yaşamayan ve vazgeçilmiş olan değerleri geleceğe aktarmak mümkün değildir. Kültür aktarımının gerçekleşmesiyle toplumdaki gelenek ve göreneklerin yaşatılması ve gelecek nesillere öğretilmesi etkin olarak sağlanacaktır.

Türk kültüründe yaşatılan gelenek ve göreneklerin başında bayramlar gelmektedir. Toplumunda bayramlar milli bayramlar ve dini bayramlar olarak kutlanmaktadır. milli bayramlar arasında Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı sayılabilir. Dini bayramlar arasında ramazan bayramı ve kurban bayramı yer almaktadır. Onarlı’ ya (2003) göre bayramlar toplumdaki tüm bireylerin ortak değer olarak kabul ettiği ve kutladığı birlik ve beraberliği kuvvetlendiren en önemli kültür unsurlarındandır (Onarlı, 2003).Toplum üzerinde böyle olumlu bir etkiye sahip olan bayramların kültürel aktarımı da bir o kadar önemlidir. Toplumsal olarak meydana gelen bazı gelişmeler kültür aktarımını etkileyebilmektedir. 2021 yılı içerisinde kültür aktarımını etkileyebilecek gelişmelerden bir tanesi de Korona virüs (COVİT -19) salgını sebebiyle uygulanan tam kapanma önlemleridir.

Korona virüs Hastalığı (COVID-19), ilk olarak Çin’in Vuhan Eyaleti’nde Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020’de tanımlanan bir virüsdür (Sağlık Bakanlığı, 2021). Korona virüsün dünyada ve Türkiye’de yayılması bazı önlemlerin alınmasına neden olmuştur. Özellikle 12- 15 Mayıs 2021 tarihine rastlayan ramazan bayramı tam kapanma önlemlerinin alındığı dönemde kutlanmıştır. Bu dönemde sağlık bakanlığı verilerine göre günlük ortalama vaka sayısı 44.000 civarındadır (Sağlık Bakanlığı, 2021). Hastalığın yayılmasının engellenmesi için tam kapanma önlemlerinin alınması gerekmiştir. Tam Kapanma: özellikle COVID-19 pandemisi ile mücadele sürecinde hükümetlerin başvurmasıyla tanınan ve riskli durumlarda kişilerin yerlerinde kalmalarını salık veren bir kısıtlama politikasıdır. Kapanmanın amacı bölgeyi dış tehditlerden korumaktır. Çoğu uygulamada sokağa çıkma yasağını içerir(Tam kapanma genelgesi, 2021).Tam kapanma sürecinde daha önce yaşanmayan bir durum yaşanmış, bayramda yapılan gelenek ve göreneklerin yapılamamış ve insanlar bayramı evde geçirmek zorunda kalmıştır. Bu durumun bayram geleneklerinin kültürel aktarımı üzerinde etki oluşturması olası bir durumdur. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı Covid-19 nedeni ile ramazan bayramında uygulanan tam kapanmanın öğrencilerin bayram geleneklerindeki kültür aktarımına nasıl yansındığını ortaya koymaktır.

Literatür taraması sonucu Covit-19 dönemindeki tam kapanmanın bayramlardaki geleneklerin kültürel aktarımına etkisini inceleyen araştırmaya rastlanamamakla birlikte çalışma konusuyla ilgili araştırmalar şunlardır. Çelepi (2020) yaptı gönderen toplumsal anımsamanın milli bayramlarla gerçekleşmesini incelediği araştırmasında 23 Nisan bayramının toplumdaki kültürel aktarımı sağlayan bir işlevi olduğunu ortaya koymaktadır. Toplumsal olarak hatırlanması gereken kültürel özelliklerin toplumdaki yaşananların

anlamlandırılması ve geleceği aktarılmasını olumlu etkilediği ve bayramların toplumsal hafızanın aktarılmasında en önemli unsurlardan olduğunu ortaya koymaktadır.

Gürdoğan ve Köse (2018) ortaokul öğrencilerinin kültür ve mirası korumaya ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmada öğrencilerin kültür ve miras değerleri arasında bayramlarında olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada öğrenciler açısından kültürel aktarımın olabilmesi için kültürel mirasın korunmasının önemli olduğu ortaya konmuştur.

Cabul (2020) ortaokul öğrencilerinin sözlü tarih deneyimiyle geçmişten günümüze bayramları konu alan çalışmasında bayramların geçmişten günümüze değiştiği ve bu değişimin olumsuz yönde olduğu ortaya konmuştur. Şeker toplama, el öpme, bayram ziyaretleri gibi etkinliklerin bayramlarda yapılan önemli geleneksel etkinlikler olarak devam ettiği ve bayram öncesinde temizlik yapma bayram için yemek hazırlama, tatlı yapma halen etkin olarak yapılan hazırlıklar olarak bulunmuştur. Ayrıca değişen geleneklerle birlikte tatile çıkma ve sosyal medya ile bayram kutlamaları gibi alışkanlıklarında günümüzde bayram kültürüne dahil olduğunu ifade etmektedir.

Zülfikar ve Özmen (2020) Covid 19 Pandemisi Sürecinde Ramazan Bayramı'nın Bireylerde Yarattığı Tüketim Algısı ve Davranışları başlıklı çalışmalarında pandemi sürecinde uygulanan izolasyonun insanların birbirleriyle ve sevdikleriyle vakit geçirme ihtiyaçlarına ortaya çıkardığını ayrıca izolasyon sonrasında kişilerin dijital bir araç olmadan yüz yüze sohbetler yaparak bu ihtiyaçlarını giderdikleri ortaya çıkmıştır. Pandemi sürecinde kapanmanın yaşandığı dönemde kişilerin ramazan bayramında dijital olarak iletişimlerinin devam ettiği fakat bunun yüz yüze iletişimin yerini tutmadığı ortaya konmuştur. 2020 pandemi sürecinde yaşanan Ramazan Bayramı'nda insanlar sevdikleriyle bir araya gelme vakit geçirme yüzü iletişim kurma istekleri bir önceki seneye göre daha fazla olmasına rağmen bu isteğin davranışa dönüşme oranında düşüş yaşanmıştır. Bunun sebebinin pandemi sürecinde insanların daha tedbirli olma eğiliminde olmasıdır. İnsanların izolasyondan çıksalar dahi tedbirli olmaya devam ettikleri ve ramazan bayramında tatile gitmek, akraba ve sevdiklerini ziyaret etmek, bayramlıklar giyinmek, şeker almak gibi bayramda yapılabilecek şeylerden çok istemelerine rağmen uzak durmuşlardır. Pandemi sürecinin insanların bayramdaki davranışlarına etkiyi görmektedir.

Sönmez (2016) geleneksel bayramların halk hayatındaki rolü başlıklı çalışmasında Bayram geçmişten günümüze devam eden gelenekleri olarak bayram öncesinde temizlik yapılması, geleneksel bayram yemeklerinin hazırlanması, bayramlık kıyafetlerin giyilmesi, bayram namazının kılınması bayram namazı sonrasında sonra mezarlık ziyaretine gidilmesi, toplu bayramlaşmaların yapılması eğlenceler düzenlenmesi bayramlarda yapılan gelenekler arasında sıralanmaktadır.

Abay ve Demir (2014) belli parametrelere göre kuşaklar üzerindeki değişimi inceledikleri çalışmalarında kuşaklar arasında bayramların algılanmasının farklılaştığını ortaya koymuşlardır bayramlar her iki kuşakta da önemini korumakla birlikte kuşaklar arasında bayramların kişiler üzerinde uyandırdığı hisler de değişim olmuştur. Ayrıca bayramların birliktelik ve beraberlik duygusunu geliştirme özelliğinin zayıfladığı bu duygunun yerine tatil beklentisine bırakacağına dair izlenimlerin olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca bayramlar akrabalarla görüşmeye ve bir arada olmaya vesile olarak görülmektedir. Bu çalışmaya katılan her iki kuşakta bayram bir sevinç kaynağı olarak görülmektedir. Büyükler için bayram ziyaretleri gerekli görülürken çocuklar için ziyaretler rahmetli olarak görülmektedir. Fakat her iki kuşakta bayramların önemli olduğunu akraba ve komşu ziyaretlerinin bayramda görülmesinin önemli olduğunu vurgulamışlardır.

1.2. Problem cümlesi: Covid-19 Nedeni ile Ramazan Bayramında Uygulanan Tam Kapanmanın Öğrencilerin Kültür Aktarımına Yansımaları nasıldır?

Alt problemler:

- 1- Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanmanın bayram öncesinde yapılan gelenek ve göreneklerin kültürel aktarımına yansımaları nasıldır?
- 2- Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanmanın bayramda yapılan gelenek ve göreneklerin kültürel aktarımına yansımaları nasıldır?
- 3- Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanmanın bayramlarda ki gelenek ve göreneklerin devamına yönelik öğrenci görüşlerine yansımaları nasıldır?

1.3. Varsayımlar

Covid-19 Sürecindeki Ramazan Bayramında Uygulanan Tam Kapanmanın çocuklar üzerindeki yansımalarına incelemesinde öğrencilerin görüşlerini samimi bir şekilde ifade ettikleri varsayılmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Çalışma 2021 yılında tam kapanmanın yaşandığı ramazan bayramı öncesindeki bir hafta ve 4 günlük bayram süre ile sınırlandırılmıştır.

2.Yöntem

Bu çalışma nitel bir yaklaşımla yürütülmüştür. Creswell'e (2013) göre nitel araştırmalar araştırmacıların olayları doğal ortamında inceledikleri ve katılımcılardan tecrübe ettikleri olaylarla ilgili verilerin toplandığı ve araştırmacıların kendi hazırladıkları veri toplama araçlarını kullandıkları gözlem görüşme, doküman inceleme gibi yollarla veri toplanan araştırma yöntemidir. Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak görüşmeler yapıldığı ve katılımcıların tecrübe ettikleri tam kapanma sürecinin kültür aktarımı üzerindeki etkisi incelendiğinden nitel yöntem tercih edilmiştir.

2.2. Araştırma Deseni

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Creswell (2013) birkaç kişinin bir fenomen ya da kavramla ilgili yaşantısı ya da deneyimlerinden hareketle durumun anlamlandırılmasını fenomenoloji deseni olarak tanımlar. Bu araştırmanın fenomeni covid-19 sebebiyle ramazan bayramındaki tam kapanma uygulamasıdır. Öğrenciler Covid-19 salgını döneminde kapanma sürecinden bir bayram geçirmişler ve daha önce yaşamadıkları bir deneyime sahip olmuşlardır. Araştırmada tam kapanmanın kültür aktarımı üzerindeki etkisi kapanma döneminde ramazan bayramını yasayan öğrencilerin yaşantı deneyim ve bakış açıları ile ele alınmıştır. Bu sebeple de nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır.

2.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun seçiminde amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre maksimum çeşitlilik örnekleme, araştırma problemine dâhil olan kişilerin maksimum çeşitliliğini sağlanmasıdır. Maksimum çeşitleme örnekleminde amaç bu çeşitleme ile bir genellemeye ulaşmak değil tam aksine maksimum çeşitlilik gösteren katılımcıların ortak olgularını bularak problemin farklı boyutlarını ortaya koyabilmektir. Bu araştırmaya dahil olan katılımcılar tam kapanma dönemindeki ramazan bayramını tecrübe etmiş, yaşanan yer, gelir durumu, anne baba eğitimi, gibi birçok açıdan farklı özelliklere sahip olan öğrencilerden seçilmiştir. Böylece araştırmada farklı

özelliikteki öğrencilerin araştırma problemine ilişkin bakış açısı ve deneyimleri araştırmada yansıtılmak istenmiştir. Bu sebeple de çalışma grubunun seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunda 12 öğrenci ve onların annelerinden oluşmaktadır. 12 öğrencinin 4 erkek 8'i kız öğrencidir. Öğrenciler Kırşehir merkeze bağlı 3 farklı devlet okulunda eğitim görmektedir. Öğrencilerin yarısı üç farklı köyde diğer yarısı ise şehir merkezinde yaşamaktadır. Köyde yaşayan öğrenciler Hayat, Begüm, Özgü, Mustafa, Mehmet, Melis şehirde yaşayan öğrenciler ise Süleyman, Nisa gül, Gürkan, Sude, Buket, Nehir'dir. Öğrencilerin yarısının anne-baba eğitim durumu yüksekokul ve üstü diğer yarısının ortaöğretim ve ilköğretim düzeyindedir. Çalışma grubu orta ve alt gelir düzeyine sahip ailelerden gelen çocuklar ve annelerinden oluşmaktadır. Katılımcı annelerden köyde yaşayanlar çiftçilik yapmakta, merkezdeki annelerin ise 2'si öğretmen, 1'i doktor, 1'i polis, 2'si hemşiredir.

2.4. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu anne ve çocuklara ayrı ayrı uygulanmıştır. Görüşme formunda 5 soru bulunmaktadır. Görüşme soruları şunlardır.

1- Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanma sürecinde bayram öncesinde neler yaptığınızı anlatır mısınız?

2 -Tam Kapanma olmadığı bayramların öncesinde neler yaptınız anlatır mısınız?

3 - Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanma sürecinde bayramda neler yaptığınızı anlatır mısınız?

4 - Tam Kapanmanın olmadığı bayramlarda neler yaptınız anlatır mısınız?

5-Tam kapanmanın bitiminden sonraki bayramların nasıl geçeceğine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

Veri toplama aracındaki sorular uzman görüşüne sunulmuş ve sorular araştırmanın amacına ve öğrencilerin seviyesine uygun görülmüştür. Veri toplama aracına 3 öğrenci üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sonucu öğrencilerin soruları anladıkları ve uygun cevaplar verdikleri görülmüştür. Ayrıca 2 anne üzerinde pilot çalışma yapılarak annelerin soruları anlama ve uygun cevaplar verme durumları test edilmiştir. Pilot çalışma sonucunda annelerinde veri toplama aracındaki sorulara uygun cevaplar verdikleri görülmüştür.

2.5. Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri araştırmacı tarafından yapılan görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcılara ulaştırılmış görüşmeden bu sorular yöneltilecek görüşleri alınmıştır. Katılımcılar ile online görüşmelerle veri toplanmıştır. Görüşme öncesi katılımcılarla görüşülerek görüşme saatleri planlanmış, görüşmeler belirlenen saatte yapılmış herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Görüşmeler yaklaşık 45 dakika sürmüş ve veri kaybı olmaması için ses kaydı alınmıştır. Katılımcılara görüşmelerin ses kaydının yapılacağı, bilgilerin gizli kalacağı ve çalışma dışında herhangi bir durumda kullanılmayacağı sözlü olarak ifade edilmiştir. Ayrıca katılımcılara görüşmelerin yazılı halde sunulacağı ve kendi ifadeleri olmayan bölümler var ise çıkarılmasını istemeleri hususunda bilgi verilmiştir. Bu hususlar yazılı olarak da beyan edilmiş ve katılımcılara gönüllü katılımcı onam formu doldurtularak imzalatılmıştır.

2.6. Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Creswell'e göre (2013) içerik analizinin aşamalar verilerin dökümünün yapılması, verilerdeki kod ifadelerin bulunması, kodların kategoriler altında toplanması, temaların oluşturulması ve verilerin tablo ve grafiklerle sunulmasıdır. Bu çalışmada öğrenci cevapları alt alta yazılarak her öğrencinin aynı soruya verdiği cevaplar bir arada toplanmıştır. Ayrıca öğrencilerin annelerinin sorulara verdikleri cevaplar öğrenci cevaplarının karşısına yazılarak cevaplar arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Öğrencilerin ve annelerinin verdikleri cevaplar arasında tutarlılık olduğu tespit edilmiştir. Bu aşamada veriler katılımcılara ulaştırılarak kendi ifadeleri olup olmadığı teyit edilmiştir. Katılımcılar ifadelerin kendi fikirlerini yansıttığını belirtmişlerdir. Daha sonra öğrenci cevapları içinden kodlar tespit edilmiş bu kodlara ilişkin kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerin belirlenmesinden sonra temalar oluşturularak veriler tablolar halinde sunulmuştur. Tablo içerisinde öğrenci cevapları direkt alıntı yapılarak sunulmuş ayrıca direk alıntıda yer verilen öğrencilerin annelerinin görüşleri de alıntılanarak tablo altında verilmiştir. Veri analizinin her aşamasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Çalışma verileri başka bir uzman tarafından incelenerek kod kategori ve temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan kod kategori ve temalarda fikir birliği ve fikir ayrılığı olanlar tespit edilmiştir. Üzerinde en fazla uzlaşılan kod kategori ve temalar kullanılarak tablolar oluşturulmuştur.

2.7. Geçerlilik Güvenilirlik

2.7.1. İç Geçerlilik

İç geçerliliğin sağlanması için uzman görüşüne başvurulmuştur. Çalışmanın veri toplama aracının hazırlanması, veri analizinde ki kod kategori ve temalarını oluşturulması, bulguların sonuçlarla ilişkilendirilmesi ve tutarlılığı açısından uzman teyidi alınmıştır. Ayrıca çalışmadan farklı veri kaynaklarından veri toplanmış, öğrenci görüşlerinin yanında öğrencilerin annelerinden de görüş alınmıştır. Bu görüşlerin birbiriyle tutarlılığı kontrol edilmiştir. Veri kaybı yaşanmaması için ses kaydı alınmıştır. Araştırma verilerinin dökümü yapılarak katılımcılara sunulmuş katılımcılar verilerin kendi düşüncelerini yansıttığını ifade etmişlerdir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde samimi bir havanın oluşmasına özen gösterilerek öğrenci ve annelerinin fikirlerini açık olarak ifade edebilecekleri bir iletişim ortamı oluşturulmuştur. Araştırmacının öğrencilerin öğretmeni olması uygun görüşme ortamının sağlanmasına olumlu katkı sağlamıştır. Katılımcıların görüşlerini ifade edebilecekleri yeterli süre verilmiştir. Verilerin sunumunda öğrenci ve annelerinin ifadelerinden direkt alıntılar yapılmıştır.

2.7.2. Dış Geçerlilik

Dış geçerliliğin kuvvetlendirilmesi için araştırmanın sınırlılıkları belirtilmiştir. Araştırma, öğrencilerin covid-19 sebebiyle uygulanan tam kapanma dönemindeki bayram öncesi ve bayram sürecinde yaptıkları geleneksel faaliyetlere ilişkin görüşleri ile sınırlandırılmıştır. Bu konu dışındaki hiçbir veri araştırma bulgularına dahil edilmemiştir. Araştırmada çalışma grubuna ilişkin veriler detaylı olarak açıklanmıştır. Ayrıca veri toplama aracı ve verilerin toplanması süreci hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Örneklem seçiminde amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmış ve gerekçesi açıklanmıştır. Örneklem seçimindeki gerekçenin farklı ekonomik ve sosyokültürel düzeydeki öğrencilerin bayram geleneklerinin kültürel aktarımına tam kapanmanın nasıl yansıdığını görebilmek olduğu belirtilmiştir.

4.7.3. İç Güvenilirlik

Araştırmada tam kapanma dönemindeki ramazan bayramına ilişkin öğrenci ve annelerinden görüş alınarak birden çok veri toplama kaynağından veriler elde edilmiştir. Bu veriler birbiriyle karşılaştırılarak tutarlı olup olmadıkları kontrol edilmiş, anne ve çocukların görüşleri arasında tutarlılık olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada uzman görüşüne başvurularak araştırma süreci ve bulgular hakkında görüş alınmıştır. Veri toplama aracına pilot uygulama yapılarak araştırmanın amacına ve katılımcılara uygunluğu test edilmiştir. Pilot uygulama sonucu veri toplama aracı ile çalışmanın amacına uygun cevaplar alındığı ve katılımcılar açısından uygulamada sorun yaşanmadığı görülmüştür.

2.7.4. Dış Güvenilirlik

Araştırma sonuçları uzman görüşüne sunularak araştırma bulguları ile verilerin tutarlılığı incelenmiş. Ayrıca sonuç ve önerilerin Araştırma bulgularını yansıtmaya durumuna bakılmıştır. Uzman görüşü sonucu araştırma bulguları ile sonuç ve önerilerin birbiri ile örtüştüğü belirtilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçları katılımcılara da bildirilerek kendi düşüncelerini yansıtmaya yansıtmadığı sorulmuş katılımcıların tamamı kendi düşünceleriyle örtüştüğünü belirtmişlerdir. Çalışmanın desene, veri toplama aracı, verilerin toplanma süreci, verilerin analizi detaylı olarak anlatılmıştır.

2.8. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı katılımcıların bir kısmının sosyal bilgiler öğretmenidir. Geri kalan katılımcılar ise araştırmacının çalışma öncesinde tanıdığı komşularının çocuklarından oluşmaktadır. Bu durum araştırmada örneklem grubunun seçiminde ve verilerin toplanması aşamasında araştırmacıya avantaj sağlamıştır. Veri toplama sürecinde samimi bir havanın oluşması ve öğrencilerin düşüncelerini rahat bir şekilde ifade etmeleri için araştırmacı tanımları olumlu etki yaratmıştır. Ayrıca araştırma bulgularının teyidi ve kontrolünde katılımcılara ulaşmak kolaylaşmıştır. Araştırmacı verilerin toplanması ve analizi sürecinde objektif ve tutarlı bir yaklaşım sergilemiş, araştırmanın sonucunu etkileyen hataların oluşmamasına özen göstermiştir.

2.9. Etik

Araştırma öncesinde etik kurulu onay alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere ve velilerine gönüllü katılımcı onam formu doldurulmuştur. Görüşme esnasında katılımcılara çalışmanın amacı verilerin nerede kullanılacağı ve amacı dışında kullanılmayacağı, çalışmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığı, istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları, bilgilerinin gizli kalacağı, ses kaydı alınacağı sözlü ve yazılı olarak ifade edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin gerçek isimleri kullanılmamış öğrencilere kod isimler verilmiştir.

3. Bulgular

1.Alt problem: “Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanmanın bayram öncesinde yapılan gelenek ve göreneklerin kültürel aktarımına yansımaları nasıldır?” şeklindedir. Bu alt probleme ilişkin katılımcılara iki soru yöneltilmiştir. Bu sorulara ilişkin veriler aşağıda verilmiştir.

Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanma sürecinde bayram öncesinde neler yaptığınızı anlatırmısınız?

Tema	Kategoriler	Kodlar	Örnek ifadeler	Katılımcılar
Tam kapanmada bayram öncesi	Hazırlıklar	Temizlik yapıldı tatlı yapıldı. Börek hazırlandı. İftar hazırlığı yapıldı.	(Süleyman) Arife günü evde temizlik yapıldı. Annem hazırlik yaptı.	(Süleyman, Nisa, Buket, Gürkan, Sude)
	Sıradan bir gün	Oyun oynama, Oruç tutma, tv izleme, kitap okuma	(Mustafa)Evdeydik sabah kalktık ben oruç değildim kahvaltı yaptım telden oyun oynadım. Her zaman yaptığım şeyleri yaptım	(Melis, Süleyman, Mustafa, Mehmet, Özgü, Begüm, Gürkan, Nehir, Buket)
	Kısıtlama	Evde geçirildik, evden çıkamadık, köyde kaldık	(Hayat)Hiç bir şey yapamadık evdeydik dışarı çıkamadık. (Gürkan)Şehir merkezine gidilemedi. Köyde kaldık kendi bahçemize ve kötün içinde dolaşabildik.	(Gürkan, Melis, Hayat, Begüm, Mehmet, Özgü)

Öğrencilerden elde edilen veriler “tam kapanmada bayram öncesi” teması altında toplanmıştır. Tema altında “ hazırlık, sıradan bir gün ve kısıtlama” kategorileri oluşturulmuştur. Kategoriler ve katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde köyde yaşayan öğrencilerin bayram öncesi hazırlıkların yapıldığını ifade ettikleri görülmektedir. Şehir merkezinde bulunan öğrenciler sıradan bir gün olarak geçtiğini ve her zamanki gibi işlerle meşgul olduklarını belirtmişlerdir. Kısıtlama kategorisindeki verilere göre öğrencilerin bayram öncesini evde geçirdikleri fakat köyde yaşayan öğrencilerin köy dışına çıkmamakla birlikte köy çerisinde dışarıya çıkabildikleri orya çıkmaktadır. Öğrencilerin anneleri ile yapılan görüşmelerde öğrenci ifadelerini desteklemektedir. Örnek ifadelerde yer alan öğrencilerin annelerinin görüşleri de şu şekildedir;

Süleyman’ın annesi “Kapanma vardı ama köyde olunca dışarı çıkılabiliyor. Her bayram olduğu gibi olmadı ama temizlik ve hazırlık yaptık. Börek tatlı yapıldı. Normal bayram öncesinde bayram öncesinde misafirler olur. Şehir dışından akrabalar gelir. Bu bayram öncesi gelemediler evdeydik ailecek geçirdik.”

Mustafa’nun annesi “Evde geçirdik. Her zaman ki günlerde olduğu gibi ev işleriyle meşguldüm. İftar hazırlığı yaptık. Ailecek İftar açtık.”

Hayat'ın annesi "Evde geçirdik. Her zaman ki gibi kahvaltı yemek ev işleriyle uğraştım. Çocuklarda evdeydi. Evde birlikte zaman geçirdik."

Gürkan'ın annesi "Diğer günler gibi geçti. Küçük bir hazırlık yapılmadı aileye yetecek kadar. Normalde daha fazla yapılırdı. Ramazandaki günlerden farklı değildi. İftara hazırlık yaptık iftar açıldı."

Tam Kapanma olmadığı bayramların öncesinde neler yapardınız anlatır mısınız?

Tema	Kategoriler	Kodlar	Örnek ifadeler	Katılımcılar
Bayram öncesi yapılan gelenekler	Hazırlıklar	Temizlik yapıldı tatlı yapıldı. Börek hazırlandı. Yemekler yapıldı. İftar hazırlığı yapıldı.	(Mehmet) Annem temizlik yapar, yemek hazırlar bayram için ablam anneme yardım eder. Heyecanlı olurum. Tatlı yapılır, yemekler hazırlanır.	(Hayat, Nisa, Begüm, Özgü, Mehmet, Melis, Süleyman, Buket, Gürkan, Sude, Nehir)
	Alışveriş	Bayramlıklar alınır. Şeker çikolata alınır, ev ihtiyaçları, büyüklere hediyeler	(Nisa) Şehre giderdik. Alışveriş yapardık evin ihtiyaçlarını alırdık. Bayramlık alırdık. Kapanma olduğu için bunları yapamadık. Tatlı, börek yemek yapılırdı. Misafir için şeker çikolata alınır.	(Melis, Süleyman, Mustafa, Mehmet, Özgü, Begüm, Gürkan, Nehir, Buket, Sude, Hayat, Nisa)
	Manevi görevler	Mezarlık ziyareti, büyüklerin ziyareti	(Mustafa)Bayramdan önce arife günü dedemlere gideriz onların ihtiyaçlarını alırız. Annem temizlik yapar. Babam ben dedem bahçede otururuz. Onlara hediye alırız giderken götürürüz bayramda giymeleri için babamlar mezarlığa gider bazen bende giderim	(Mustafa, Özgü, Melis, Mehmet)

Öğrencilerden elde edilen veriler "Bayram öncesi yapılan gelenekler" teması altında toplanmıştır. Bu tema altında "manevi görevler, alışveriş ve hazırlık" kategorileri oluşturulmuştur. Bu kategoriler ve öğrenci ifadeleri incelendiğinde bayram öncesinde bütün öğrencilerin alışveriş ve hazırlık yapıldığını ifade etmişlerdir. Bayram öncesinde mezarlık ziyareti ve büyüklerin ihtiyaçlarının giderildiği üç öğrenci tarafından

ifade edilmektedir. Öğrencilerin anneleri ile yapılan görüşmelerde öğrenci ifadelerini desteklemektedir. Örnek ifadelerde yer alan öğrencilerin annelerinin görüşleri de şu şekildedir;

Mehmet'in annesi “Bayram öncesi temizlik yapılır. Bayram hazırlıkları olur. Börekler tatlılar hazırlanır. Evin ihtiyaçlar alınır, çocuklara bayramlıklar alınır. Kabir ziyaretine gidilir.

Nisa'nın annesi “Kapanma olmadığı zamanlarda bayram öncesi alışverişe gidilir bayramlıklar alınır. Hazırlıklar yapılır. Temizlik yapılır tatlılar yapılır.”

Mustafa'nın annesi “Bayram öncesi hazırlıklar yaparız. Temizlik yapılır, tatlılar yapılır. Alışveriş yaparız çocuklara bayramlık kıyafetler alırım büyüklere hediye alırım. Kayınpederime gideriz onların ihtiyaçları olur. Temizliklerine yardım ederim. Onlara tatlı yaparız. Mezarlık ziyaretine gideriz. Bayram öncesi gidemezsek bayramda gideriz. Bayram öncesi yoğun geçer.”

2. Alt problem: “Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanmanın bayramda yapılan gelenek ve göreneklerin kültürel aktarımına yansımaları nasıldır?” şeklindedir. Bu alt probleme ilişkin katılımcılara 2 soru yöneltilmiştir. Bu sorulara ilişkin veriler aşağıda verilmiştir.

Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanma sürecinde bayramda neler yaptığınızı anlatır mısınız?

Tema	Kategoriler	Kodlar	Örnek ifadeler	Katılımcılar
Tam kapanmada bayram	Farklılık	Evde geçirme, çok sıkılma, sıradan bir gün gibi olması, her zamanki şeylerin yapılması, şeker toplayamama, bayramlık alınmaması	(Begüm) Bayramda evdeydik. Her zaman yaptığım şeyleri yaptım. Bayram gibi değildi. (Süleyman)Ben arkadaşlarımla köyde şeker toplayamadım çünkü çok kişi yoktu kapanma vardı. Kapanmanın öncesindeki gibi değildi. Bayramlık aldırmadım bu bayram normalde aldırırdım kapanma olduğu için alınmadı.	(Hayat, Begüm, Özgü, Mehmet, Mustafa, Melis)
	Bayramlaşma	Yüz yüze görüşme, ellerini öpme	(Nehir)köyde hastalık olmadığı için dışarı çıkabildik. Komşularla bayramlaştık. Bayramlaşmalar kapıdan oldu. Bazılarının hastalıkları vardı. Şehirden misafirler gelirdi bu bayramda kapanma olduğu için gelmediler. Bizde gidemedik akrabaları	(Süleyman, Gürkan, Nehir, Buket, Sude, Nisa)

göremedim. Arkadaşlarımla oynadım. Şehirdekileri telefonla aradık bayramlaştık. Babaannemlerle ve anneannelere gittik onların elini öptük.

(Özgü) Bayramda evdeydik. Kimseye gidemedik dışarı çıkamadık çok sıkıldık. Ailecek kahvaltı yaptık. Telefonla görüştüğümüz akrabalarımızın bayramlarını kutladık.

(Melis, Mustafa, Mehmet, Özgü, Begüm, Hayat, Nehir,)

Büyüklerle telefonda konuşma, bayramını kutlama

Manevi görevler

Bayram namazına gitme, mezarlık ziyareti

(Gürkan)Köyde kaldık şehre gelemedik. Sabah bayram namazına gittik. Namazdan sonra mezarlığa gittik.

(Sude, Nehir, Gürkan, Süleyman, Buket, Nisa)

Öğrencilerden elde edilen veriler “Tam kapanmada bayram” teması altında toplanmıştır. Bu tema altında “farklılık, bayramlaşma ve manevi görevler” kategorileri oluşturulmuştur. Kategori ve öğrenci ifadeleri incelendiğinde kapanmada farklı olarak öğrencilerin evde geçirdiği, bayram ziyaretlerinin olmadığı, şeker ve harçlık toplayamadıkları, diğer günler gibi geçtiği ifade edilmiştir. Bayramlaşma kategorisinde büyüklerle telefonda da olsa bayramlarının kutlandığı ifade edilmektedir. Manevi görev kategorisinde mezarlık ziyaretleri ve bayram namazına gidilmesi yer almaktadır. Kapanma döneminde mezarlık ziyaretleri, komsularla büyüklerle yüz yüze bayramlaşma el öpme ve bayram namazına gidilmesi cevabını veren öğrenciler köyde yaşayan öğrenciler olduğu görülmektedir. Köydeki öğrencilerin bazı gelenekleri şehirdeki öğrencilere göre daha fazla yaşayabilmişlerdir. Bunun sebebi köyün salgın açısından güvenli olduğunu düşünmeleridir. Öğrencilerin anneleri ile yapılan görüşmelerde öğrenci ifadelerini desteklemektedir. Örnek ifadelerde yer alan öğrencilerin annelerinin görüşleri de şu şekildedir;

Begümün annesi “Evde geçirdik. Diğer bayramlar gibi geçmedi. Normal bir gün gibiydi. Büyüklerin bayramını kutlamak için telefonda görüştüğümüz. Aile ile bayramlaştık. Çocuklarla vakit geçirdik.”

Süleyman’ın annesi “Köyde pek kimse yoktu bayrama gelende olmadı. Evde hazırlık yaptık ama diğer bayramlarda olduğu gibi fazla değildi. Aileye yetecek kadar daha az hazırlık yaptık. Köyde olduğumuz için dışarı çıkıldı ama bayramlaşma fazla olmadı komsularla bayramlaştık. Akrabalar gelemediler onları telefonla aradık.”

Nehir'in annesi “Bayram sabahı erkekler namaza gittiler. Mezarlık ziyaretin gittik. Köydeki anne babalarımızla bayramlaştık. Diğer bayramlar gibi değildi. Komşularla ev ziyaretine gidemedik. Köy sakindi şehirdekiler gelemediler.”

Gürkan'ın annesi “Sabah erken kalktık erkekler namaza gittiler. Mezarlığa gittik. Ailecek vakit geçirdik. Komsularla dışarıda bayramlaştık. Ev ziyaretleri olmadı. Şehirden akrabalar gelemedi biz gidemedik. Diğer bayramlardan farklıydı.”

Tam Kapanmanın olmadığı bayramlarda neler yaptınız anlatır mısınız?

Tema	Kategoriler	Kodlar	Örnek ifadeler	Katılımcılar
Eski bayramlar	Akraba buluşması	Görüşilemeyen akrabaları görme, şehir dışından akrabaların gelmesi, uzaktaki akrabaları görme	(Özgü) . Şehir dışından kuzenlerim gelir onları görürüm. (Nisa) Evimiz çok kalabalık olur şehirdeki ve uzaktaki akrabalar gelir. (Mustafa)Bayramda sülalenin tümüyle görüşürüz. Şehir dışında olan çok görüşemediklerimizle bile gelirler onlarla görüşürüz.	(Özgü, Mehmet, Mustafa, Melis, Nisa, Nehir, Sude)
	Gelenekler	Köyde bayramlaşma, harçlık toplama, şeker toplama, büyüklerin elini öpme, kolonya şeker ikram etme	(Sude) Dedemlere gideriz bayramlaşırız. Komşulara gideriz bayramlaşmaya, şeker toplarım, harçlık toplarım. (Nisa) Köy meydanına gideriz orda bayramlaşma olur tatlı börek yemekler yenir.	(Melis, Süleyman, Mustafa, Mehmet, Özgü, Begüm, Gürkan, Nehir, Buket, Sude, Hayat, Nisa)
	Manevi görevler	Bayram namazına gitme, mezarlık ziyareti	(Süleyman) Kapanmanın olmadığı bayramlarda sabah erkenden camiye gideriz babamla sonra camiden çıkınca mezarlığa gideriz.	(Begüm, Mustafa, Mehmet, Sude, Nehir, Gürkan, Süleyman, Buket, Nisa)

Öğrencilerden elde edilen veriler “eski bayramlar” teması altında toplanmıştır. Bu tema altında “ akraba buluşması, gelenekler, manevi görevler” kategorileri oluşturulmuştur. Kategoriler ve öğrenci ifadeleri incelendiğinde gelenekler kategorisindeki bayramlaşma, şeker toplama, harçlık alma, kolonya şeker ikramı, büyüklerin elini öpme bütün öğrenciler tarafından yapılan gelenekler arasındadır. Akrabalarla görüşme, şehir dışındaki akrabaların gelmesi ve sık görüşülmeyen akrabaların görülmesi öğrenciler tarafından bayramda yapılan faaliyetler arasında ifade edilmiştir. Ayrıca bayram namazına gidilmesi ve mezarlık ziyaretleri

öğrencilerin çoğu tarafından bayramda yapıldığı belirtilen faaliyetler arasındadır. Öğrencilerin anneleri ile yapılan görüşmelerde öğrenci ifadelerini desteklemektedir. Örnek ifadelerde yer alan öğrencilerin annelerinin görüşleri de şu şekildedir;

Özgü'nün annesi “Sabahtan annemlere gideriz orada hep birlikte kahvaltı yaparız. Misafirleri karşılarız. İkramlar yapılır. Akrabalara ziyarete gideriz onlarla bayramlaşırız. Şehir dışındaki kardeşlerim gelirler onlarla görüşürüz. Çocuklar kuzenlerini görürler birlikte vakit geçirirler.”

Nisa'nın annesi “Erkekler namaza gider. Namazdan sonra mezarlığa gidilir. Büyüklere gideriz bayramlaşırız. Misafirler gelir onlara sofralar kurulur. Tatlılar börekler ikram edilir. Köy meydanında bayramlaşma olur orda toplanılır. Tatlılar börekler götürülür orda herkesi görebiliriz. Çocuklar şeker toplarlar. Çocuklara harçlık veririz.”

Mustafa'nın annesi “Bayramda erken kalkılır. Erkekler namaza giderler. Geline kahvaltı yapılır. Bayramlık kıyafetler giyilir. Komşularla bayramlaşırız. Eşimin kardeşleri gelirler onlara ikramlar yaparım. Daha sonra hep birlikte kayın perime gideriz. Bayramın büyük zamanının orda geçiririz.”

Sude'nin annesi “Bayramlar yoğun geçer. Sabah erken kalkılır. Erkekler namaza gider. Mezarlık ziyareti yaparız. Komşularla bayramlaşırız. Büyüklere gideriz ellerini öperiz. Şehir dışından merkezden misafirler gelir onara yemekler tatlılar verilir. Köyde bayramlaşma yapılır oraya gideriz. Güzel geçer bayramlarımız.”

Süleyman'ın annesi “Bayramda erken kalkılır. Namaza gider erkekler. Kahvaltı yapılır. Mezarlık ziyaret edilir. Komşularla bayramlaşırız. Anne babalarımızla bayramlaşırız. Şehirde gelenler fazla olur köy kalabalıklaşır. Şehirdeki akrabaları görürüz onlarla bayramlaşırız. Misafirlere yemek verilir. Tatlı ikramı yapılır.”

3. Alt problem: “Covid-19 Nedeniyle Uygulanan Tam Kapanmanın bayramlarda ki gelenek ve göreneklerin devamına yönelik öğrenci görüşlerine yansımaları nasıldır?” şeklindedir. Bu alt probleme ilişkin katılımcılara yöneltilen soru ve bu soruya ilişkin veriler aşağıda verilmiştir.

Tam kapanmanın bitiminden sonraki bayramların nasıl geçeceğine ilişkin düşünceleriniz nelerdir.

Tema	Kategoriler	Kodlar	Örnek ifadeler	Katılımcılar
Kapanmadan sonraki bayramlar	Eski bayramlara dönüş	Eskiye döneriz, rahatça gezebiliriz, birlikte yemek yeriz, büyüklerin elini öperiz, akrabalarla görüşürüz, bayramlaşırız,	(Hayat) Salgın biterse eski bayramlar tekrar olabilir. Yine eski yaptıklarımızı yapabiliriz. Yine eskisi gibi güzel geçer. Büyüklerimizi görürüz ellerini öperiz, harçlık alırız, akrabalarımızla görüşürüz.	(Melis, Süleyman, Mustafa, Mehmet, Özgü, Begüm, Gürkan, Nehir, Buket, Sude, Hayat, Nisa)

Öğrencilerden elde edilen veriler “kapanmadan sonraki bayramlar” teması altında toplanmıştır. Bu tema altında “eski bayramlar dönüş” kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategori ve öğrenci ifadeleri incelendiğinde kapanma sonrasındaki bayramların eskisi gibi olabileceği ve önceki bayramlarda yapılan her şeyin yapılacağına ilişkin ifadeler yer almıştır. Öğrencilerin anneleri ile yapılan görüşmelerde öğrenci ifadelerini desteklemektedir. Örnek ifadelerde yer alan öğrencilerin annelerinin görüşleri de şu şekildedir;

Hayat’ın annesi “Salgın geçerse önceden yaptığımız şeyleri yaparız. Bayramlar güzel geçer. Kapanma döneminde ki bayramlar güzel geçmiyor. Bayramlar sıradanlaşır yoksa.”

Buket’in annesi “Salgın geçerse bayramlar eskiye döner. Eskisi gibi bayramlaşmalar olur. Ziyaretler yapılır. Akrabalar gelir.”

Melis’in annesi “Salgın geçerse bayramlar eskiye dönebilir. Eskiden yaptığımız her şeyi yaparız.”

Mustafa’nın annesi “Salgın geçerse eski bayramlara tekrar dönülür. İnsanlar birbirlerini ziyaret ederler.”

4.Sonuç Tartışma ve Öneriler

Çalışmada covid 19 nedeniyle Ramazan Bayramı ve öncesinde uygulanan tam kapanmanın Bayram öncesinde yapılan geleneksel faaliyetler üzerindeki etkileri incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır: Verilere göre kapanmanın olmadığı dönemlerde ki bayramlarda bayram hazırlıkları alışveriş büyükleri ziyaret için memlekete gidilmesi, bayram için yemekler ve tatlıların hazırlanması, temizlik, Kabir ziyaretleri gibi geleneklerin yoğun olarak yapıldığı fakat kapanmanın olduğu Ramazan Bayramı öncesinde bu tür hazırlıkların yapılmadı veya hazırlıkların daha küçük çapta aile için yapıldığı görülmektedir. Katılımcılar kapanmanın olduğu dönemdeki bayram öncesinde yapılan faaliyetleri günlük yaşantılarındaki sıradan, her zamanki yaptıkları faaliyetler olarak görürken kapanmanın olmadığı dönemde bayram öncesindeki günleri; bayram hazırlıklarının, alışverişin ve kabir ziyaretinin gibi manevi görevlerin yapıldığı günler olarak nitelendirmişlerdir. Tam kapanmanın olmadığı bayramlarda katılımcılar bayram ziyaretleri, akraba ziyaretleri, bayramlaşmalar, şeker toplamak, harçlık almak, misafirlere ikramlar yapmak, uzaktan gelen akrabaları görmek, akrabalarla vakit geçirmek, toplu eğlencelerin yapmak gibi faaliyetlerin yapıldığını belirtmişlerdir. Tam kapanmanın olduğu ramazan bayramında ise bu faaliyetlerin yapılmadığını ifade etmişlerdir. Öğrenci ifadeleri incelendiğinde şehir merkezinde yaşayan kişilerin bayramdaki tam kapanma da yaptıkları geleneksel faaliyetlerin tamamından uzak kalırken köydeki katılımcıların köy sınırları içerisinde açık havada bayramlaşma gibi bazı bayram geleneklerini sürdürdükleri görülmektedir. Tam kapanma sürecindeki bayramda katılımcıların geneli bayramlarda şeker toplama el öpme harçlık alma gibi gelenekleri yapamadıklarını uzaktaki akrabaları ile telefon aracılığıyla bayramlaştıklarını ve diğer bayramlardan farklı gençliğini belirtmişlerdir. Zülfiyar ve Özmen (2020) Covid 19 pandemisi sürecinde ramazan bayramının bireylerde yarattığı tüketim algısı ve davranışlarını inceledikleri makalelerinde pandemi sürecinde yaşanan ramazan bayramında dijital olarak kişiler arası iletişimin devam etti buna rağmen yüz yüze görüşme isteklerinin arttığı ve bu isteğin bir önceki seneye göre daha az davranışa dönüştüğünü belirtmişlerdir. Bunun

sebebinin de uygulanan kısıtlamalar ve pandeminin verdiği tedbirli olma eğilimi olduğu ortaya konmuştur. Aynı çalışmada kısıtlamaların bitmesine rağmen bayramda insanların tedbirli olmaya devam ettikleri ve ramazan bayramında tatile gitmek, akraba ve sevdiklerini ziyaret etmek, bayramlıklar giyinmek, şeker almak gibi bayramda yapılabilecek şeylerden çok istemelerine rağmen uzak durdukları belirtilmiş ve Pandemi sürecinde uygulanan izolasyonun insanların bayramdaki davranışlarına etkilediği ortaya konmuştur.

Covid 19 nedeniyle Ramazan Bayramı ve öncesinde uygulanan tam kapanmanın bayram geleneklerinin kültürel aktarımına etkisini incelediğimiz bu araştırmanın sonucunda tam kapanmanın bayram geleneklerinin yaşatılmasını ve aktarılmasını olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır. Ramazan bayramında yapılan gelenek ve göreneklerin tam kapanma sürecindeki ramazan bayramında yapılamadığı görülmüştür..

Çalışmada tam kapanma sürecinden sonraki bayramların nasıl geçeceğine yönelik öğrenci görüşlerinden hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır: öğrenciler kapanma döneminde önceki bayramlarda yapılan geleneklerin yapılamadığını fakat tam kapanma sonrasındaki dönemlerde bayramların eskisi gibi olacağını ifade etmişlerdir. Yani öğrenciler gelenek ve göreneklerin devam edeceği kültürel olarak geleneklerin aktarımının devam edeceğini ifade eden görüşler belirtmişlerdir. Sönmez (2016) geleneksel bayramların halk hayatındaki rolü başlıklı çalışmasında bayram öncesi temizlik, bayrama özel yemeklerin yapılması, bayramlık kıyafetlerin giyilmesi, bayram namazının kılınması bayram namazı sonrasında sonra mezarlık ziyaretine gidilmesi, toplu bayramlaşmaların yapılması eğlenceler düzenlenmesi bayramlarda yapılan gelenekler geçmişten günümüze devam eden gelenekler olarak ortaya konmuştur. Cabul (2020) ortaokul öğrencilerinin sözlü tarih deneyimiyle geçmişten günümüze bayramları incelediği çalışmasından bayramların süreç içerisinde değişime uğramasına karşın Şeker toplama, el öpme, bayram ziyaretleri gibi etkinliklerin bayramlarda yapılan önemli geleneksel etkinlikler olarak devam ettiği belirtmiştir. Bayram öncesinde temizlik yapma bayram için yemek hazırlama, tatlı yapma halen etkin olarak yapılan hazırlıkların kültürel aktarım sonucu devam ettiğini ortaya koymuştur. Aynı çalışma Bayramlarda Tatile çıkma ve sosyal medya üzerinden bayramlaşma gibi değişimlerin de yaşandığını vurgulamaktadır.

Çalışma sonucunda bayramlarda insanlar arasındaki milli birlik ve beraberliği kuvvetlendiren gelenek ve göreneklerin, kapanma döneminde devam etmediği fakat öğrencilerin bu geleneklerin kapanma sonrasında devam edeceğine dair olumlu düşüncelerinin olduğu ortaya konmuştur. Tam kapanma sonrasındaki bayramlarda geleneklerin devam edeceğine dair olumlu düşünceler bayramlardaki geleneklerin yaşatılmasına yönelik bir eğilimi ortaya koymaktadır. Öğrencilerin bu düşüncelerinden tam kapanmanın ramazan bayramındaki geleneklerin kültürel aktarımı üzerindeki etkisinin geçici olacağı sonucu çıkartılabilir. Bayram geleneklerinin yaşatılması ve bayramların toplumlar üzerindeki olumlu etkisinin gelecekte de devam etmesi için bayram geleneklerini yaşatmaya yönelik bu olumlu düşünceler önemlidir. Çünkü bayramlar kültürel aktarımı sağlayan, milli birliği ve toplumun bağlarını kuvvetlendiren önemli unsurlardandır. Gürdoğan ve Köse (2018) ortaokul öğrencilerinin kültür ve mirası korumaya ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmada öğrencilerin kültür ve miras değerleri arasında bayramlarında olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu araştırmada öğrenciler açısından kültürel aktarımın olabilmesi için kültürel mirasın korunmasının önemli olduğu ortaya konmuştur. Çelepi (2020) yaptı gönderen toplumsal anımsamanın milli bayramlarla gerçeşmesini incelediği araştırmasında Toplumsal olarak hatırlanması gereken kültürel özelliklerin toplumdaki yaşananların anlamlandırılması ve geleceği aktarılmasını olumlu etkilediği ve bayramların toplumsal hafızanın aktarılmasında en önemli unsurlardan olduğunu ortaya koymaktadır.

Buradan hareketle çalışmamızda şu öneriler sunulmaktadır.

- Kısıtlama ya da tam kapanma durumlarında bayram geleneklerini yaşatmak için ailelerin evde yapabilecekleri bayrama yönelik farklı faaliyetler oluşturulabilir.

- Her ailenin kendine ait bayram günlükleri tutmaları ve yaptıkları geleneksel faaliyetleri yazmaları teşvik edilebilir. Böylece bayrama özgü kültürün aktarımına olumlu katkı sağlanabilir.

Kaynakça

- Abay, A. R., & Demir, S. A. (2014). Belli parametrelere göre kuşaklar arası sosyal değişme (Aile değerleri üzerine bir karşılaştırma). Akademik İncelemeler Dergisi, 9(1), 125-151.
- Cabul, E. (2020). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde sözlü tarih deneyimleri: Geçmişten günümüze bayramlar (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Covit 19 nedir? <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-68443/covid-19-durum-raporu>. adresinden 06. 06. 2021 tarihinde ulaşılmıştır.
- Covit 19 durum raporu.<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-68443/covid-19-durum-raporu>.adresinden 06. 06. 2021 tarihinde ulaşılmıştır.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri. Çeviri.Bütün, M., Demir, S.B.(2020). Siyasal Kitabevi. Ankara. 5. Baskı
- Çelepi, M. S. (2020). Toplumsal anımsamanın millî bayramlar ile gerçekleşmesi: 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(TBMM'nin 100. Yılı ve Millî İrade Özel Sayısı), 30-43.
- Girgin, M. (2017). Öğretmen sözlüğü. Vize yayıncılık. Ankara. s.248.
- Gunnestad, A.(2006). Resilience in a cross-cultural perspective: How resilience is generated in different cultures. Journal of Intercultural Communication, 11.
- Gürdoğan Bayır, Ö., Çengelci Köse, T. (2019). Kültürel miras ve korunmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri .Kastamonu Education Journal, 27(4), 1827-1840. doi:10.24106/kefdergi.339.
- Kültür aktarımı. <https://www.nedir.org/soru/kultur-aktarimi> adresinden 07.06.2021 tarihinde ulaşılmıştır.
- Onarlı, İ. (2003). Nevruz Bayramı. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, (25).
- SÖNMEZ, T. G. (2016). Geleneksel bayramların halk hayatındaki rolü. Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi, (7), 143-147.
- Tam kapanma tanımı. Tam kapanma genelgesi. <https://www.milliyet.com.tr/galeri/tam-kapanma-genelgesi-tam-kapanma-detaylari-ne-zaman-nasil-olacak-sartlari-neler-kimleri-kapsiyor-6491238/1>. 06.06.2021 tarihinde ulaşılmıştır.
- Zülfikar, H., & Özmen, S. (2020). Covid 19 Pandemisi Sürecinde Ramazan Bayramı'nın Bireylerde Yarattığı Tüketim Algısı Ve Davranışları. Intermedia International E-journal, 7(13), 547-558.

